

а с другите го Пари
з първите в Пари
на Рий
на елегантността, всевъ
дезидерацията, беше разположе
Дисерикв Амзей. Стълоше с няко
на която да се струваше бирмна и къ
работо да се разхождаме и да си играем. Снимка
на стъпалата, на това стълоше. Баща ми е двама
и аз носим твърде странно облекло, за което се пре
дъновено от костите, носени в колело, за отминали
ствената стийка, която ми напомня за отминали
на годинка или година. На заснета в колело, за отминали
за с откъснати листа. На друга, заснета в колело, за отминали
и зображен с присека в стийка. Мюнхен, аз съ
у за, което ме кара да и
се сещам за цвете
или нещо такова
алони по пъ
матъно ги
а ми

ЮРИЙ
АНДРУХОВИЧ
ЛИСМА
ДО УКРАИНА

PARADOX

Превод от украински: Албена Стаменова

НЕБЕ И ПЛОЩАДИ – стихосбирка
ЕТЮДИ НА СГРАДИ – цикъл в нея

СТАРИЯТ ЗАВОД

страшилище от избелели тухли
чугунна бабо със мъртвешки и мир вам
времето угасна но напук на мъртвите
в котлите още думка бездна страшна

ние не простихме дара на природата
ние съединихме ръце и машини
невежеството вземахме на работа
да теглим жилите от жива глина

забихме в земния пъп черни дула
застреляхме със сажди херувимите
тук приказчица от метал умря
компресор смачка гномовете в мината

в недрата на мита посяхме динамита
и черни сме от умората и антрацита
ръжда ни яде море от смрад ни трови
и живак и мрат угаснали мотори
тлеят конструкции немеят колела
към пропаст зяят пещи и цистерни
и на утайниците сивите огледала

но щом в стъклата блесне сетна вечер
в мига щом заскриптят подземниците
всички световни пролетарски трупове
ще изпълзят на купчини от люковете
с червени жаби ще задръстят водоемите

СРЕДОГРАДИЕ – стихосбирка

ЕЛЕГИЯ ЗА ШЕЙСЕТТЕ

На топка, на бърз и на касис миришеше лятото,
в привечерните храсти се целуваха влюбени
и щом вечерта зад реката прилякаше,
на дъжд замирисваха тротоари и улици.

Летеше топка в небето над липи и антени,
тялото ѝ беше кожено и космическо.
От шумнати беседки с тийнейджърско хлипане
чудото Робертино по света се разтичаше.

В миг нощта се сгъстяваше и в мрака потъваше
топката, засияваха лампи в градини и дворове,
тайнствени дълбини дървото разкриваше,
заиграваха сенки по пердета затворени.

Топката вече не падаше:

изчезна в дистанцията.

Квакаха жаби във фонтани забравени,
във влажния парк вечер имаше танци,
виеше саксофон и се ходеше с ножове.

Горе оставаше топката, диплеха се летата
като морета от пясък, като солени пустини,
и до утрото, като в сън, за нас се въртяха
и скърцаха въртележки страшни и призрачни.

ЕЛЕГИЯ ЗА СЪСЕДСКИТЕ ЛИЦА

Вечно гледаше през прозореца пани Гошовска,
прилична на круша като Луи-Филип,
как вали дъжд и влажно тъмнее стената –
пани Гошовска излизаше от видеоклип.
Мъжът ѝ, с бели мустаци, с летен мундир
(по полско време е бил кондуктор в жепето)
стърчи над оградата, с очи остарели следи
в дъжда как полички и рокли изчезват,

и години минаваха, идваха есени, киша и ето
от капчуците зиме искряха висулки *смукални*,
Исая погребваха, преживял туберкулоза и гето
и сълза не отрони дъщеря му Сусанна,
твърде цветен, тържествен венец
домъкна отнякъде фамилия Швец
и стареца го погребваха извън града
(а пани Гошовска от прозореца всичко видя).

После пак беше лято и прах, пръскаха се стъкла
от сивите топки, които летяха в градините
и излизаше лелка, нервна като пламъка на свещта,
и кореше децата, че пак са потрошили гергините,
защото цветята, както последната риза за умирачка,
бяха смисъл на живота ѝ в степен екстремна –
леля Дуся, вдовица, ветеранка и врачка,
която казваше не *хризантема*, а *резанитрема*.

Върнете се всички при мене – и прости, и учени,
оживявате пак, щом едва ви докосна с ръка:
Черната Манка с кюмюра откраднат в бездънните джобове,
Доктор Дутка, който знаеше деветнайсет езика,
бояджии, печкари, гробари, съмнителни медсестри,
квартиранти на вечни веранди и тесни мази,

анонимни, служебно записани в прашни регистри –
оживявате, вечно готови за раздор и сплетни.
Кукли восъчни, крехки пластилинени фигурки–
обитатели на тайни градини и гарови кръчми,
на века по средата, в единствена сгодна минутка
на дървото под покрива плътно се скупчихте.

А дървото какво е?

Орех разклонен и висок.

Есента се отръскваше целият от корена до върха,
и ни обсипваше с изобилие като орехов рог
(а пани Гошовска от прозореца гледаше това).

Събирахме орехи в кофи,

в гърнета,

в торби,

живата горчилка в дланите втривахме.

... заминавахте, меняхте адреси, умирахте.

С бурен животът засяваше вашите следи.

(Така попукани устни с треска в нощта са засени).

Топки, разрязани с нож, са тия градове изживени.

ТРИ БАЛАДИ

1. ЛЕМБЕРГСКАТА КАТАСТРОФА ОТ 1826 Г.

*На 14 юли 1826 г. стана събитие,
което потресе цял Лвов:
Старата кула на кметството по пладне
се откри ясно и към шест и петнайсет
вечерта със силен грохот се срути.
Площадът беше предварително опразнен,
но все пак в развалините*

*са загинали тръбачът, двама войници и
неколцина работници“.*

И. Крипякевич. „Исторически разходки из Лвов“

От съдбоносния ден, в който кметството падна,
изчислено е всичко и в архива пише:
„Гражданите понесоха не много голяма загуба:
загинаха тръбачът, двама войници, няколко работници“.

Малък апокалипсис на пазарния площад:
трагичният град Лвов отчаяно въздиша,
както хер тайният съветник над своя доклад:

един тръбач,
трима войници,
няколко работници.

Събраха пари за лекарства на майките, на вдовиците за свещи.
Прибраха децата в интерната на улицата на сираците.
На панихидата буйстваха скитници и странстващи хромци
и тропаше с протези по паважа целият род на сакатите
(и всеки честно яде и пи, и плака по силите си:
загинаха тръбачът, двама войници, няколко работници).

Погребани под кулата, навлезли те в ширини,
дето светлина и кръв стинат и в мрака не се носи
как по площади и кръчми море житейско ври.
Там светлината друга е и тя белее над кости.

Навлезли те в подземна бездна като в град непознат –
не ги обичал тях светът, забравил ги в небето.
Отпред вървял тръбачът.

С жар като на парад

тръбял, сякаш не тръба държал, а пламтящ фенер.

Очите им посмъртни щом изтлели като було,
един до друг полегнали във каменни недра,
едничък не пресекнал и се въздигал като кула
загадъчен хриплив сигнал – призив на тръба.

2. ДИДАКТИЧНО ПРЕДСТАВЛЕНИЕ В ТЕАТЪРА НА БОГУСЛАВСКИ

*„Голямо впечатление в Лвов направи,
когато един от актьорите отвори ковчег с
човешки кости – при преустройството на църквата в театър
бяха забравили да извадят от подземиято древните покойници...“*

И. Крипякевич. „Исторически разходки из Лвов“

За трепет и за ужас, драги гости,
в сърцето остра свежест да вселим,
представяме ви тук подземни кости.
Господа, ние ходим по мъртвци

като по мостове. Те лежат под нас,
корави като фундамент на сгради –
невидими огньовете, надолу те растат.
Попийте светлина от кокалите стари!

Във ложите – разкошно като в лоно,
в галериите – врява, тропот, глъч,
вие толкова бурно пляскате със длани
като виновници за тази смърт.

По-тихо, господа!

(Изплаква восък полилея).

Умрелите за нас не ги боли.

А ние – върху човечеството лишеи –
сме гладни, гениални и живи.

Спасете нас! Изследвайте с лорнетите
на галатеите безкръвната и слаба кожа.
Подайте хляб, бинтовайте ни раните –
господа, ние всички приличаме на хора.

Играещи крале и особи благородни,
във вехтите си плащове като в торби
ще влезем в мрака – в мансарди вечерни –
и ще заспим на голите дъски.

3. ШЕПОТ ОТ ВЕКОВЕТЕ

*„През 1885 г. Франц-Йосиф отново посети Замъка
по вечерно време, в ресторанта иляхтата
даде угощение в негова чест, от балкона на ресторанта
императорът наблюдава илюминацията на Лвов в негова чест“.*

И. Крипякевич „Исторически разходки из Лвов“

Слава на теб, императоре – щастие е за нацията,
че ти стъпи на нашия пясък по време вечерно.
Като небесен храст цъфти илюминацията,
шпорите ти са сребърни. Ти гледаш надменно.

Ракетен дим щипе очите – о, пламенно вълнение!
Церемониалмайсторският врат напрегнат се поти.
Готови сме ние за смърт като селско опълчение,
жандарми и копои заливат се в сълзи.

(Нашето бунисе разцъфтя. С петарди и бомби
обстреляха небесното дъно за повече красота.

Оркестрите в забрава ревяха с тромбони и тромби,
курвите се носеха negliже и си пудреха носа).

Илюминация! Оркестър! Пееме и играеме:
съдбата монарша е сфинкс – какво ще даде?
Война ли, пожар, чума, покойник в Сараево,
весели се, величество, ти още си дете!

Още имаш бял кон и шапка с пера от щрауси,
власт, твърда като орех, империя без предел,
тайно бесиш някого, мамиш с администрация,
и къде е тоя двайсети век, в който ти ще умреш?

НОВИ ЕТЮДИ НА СГРАДИ

КАЗАРМА

ние дори не я виждаме и не знаем каква е
понеже по тъмно изтичваме от нея и се връщаме
когато мръкне
навярно е зидана
и досега в нея мирише на човешка пот
и сено от конюшните на хусарския полк
май има каменни стълби
а когато чегъртаме безконечно черния ѝ под
с парчета стъкло и тъпи бръсначи
сякаш чегъртаме гърба на огромен кит
заседнал в плитчина
в ноемврийския мрак в шест сутринта
прозвучава тръба за събуждане
разделя всеки с нощните момичета
и под хрипкавите заплахи на капралите
втора рота скача върху главите на първа
никак не можем да разтворим очи и ръцете

все още посягат към момичетата, които отплуват
и така започва денят

ГАРА

ние тук се стремим към нужния влак
следваме табелите бързае
през тесни коридори между бохчи и куфари
нямаме време да погледнем нагоре където под
сводестия таван
е провиснал пращен тъмен
флорентински полилей
стискаме потни стотинки като пружина
блъскаме се на безкрайни опашки
над нас гипсово настенно амурче от началото на века
духа в позлатен рог понякога
поглеждаме към отегчената блондинка
която подпряна на колоната яде ябълка
най-накрая изплуваме
на миришещия на бира и рози перон
целуваме някого молим да не ни забравя съмняваме се
дали сме си намерили мястото
докато не се откъснем от земята
и меко потеглим
успокоени гледаме през прозореца как жълтеят
първите дървета в крайградската гора

УНИВЕРСИТЕТ

ние си служим с мъртви езици
ходим безпомощни сред астралабии реторти
черепи
от висотата на земния вал слушае
звъна на свети николай в павирания двор слушае
красноречивия ритор омацан с тебешир
цицерон

на лекциите по медицина надничаме в очите
на мъртъвци
крием в джобовете тютюн и неприлични рисунки
сутрин възпитано крачим след капелана
замеряме котките с философски
камъчета
по пладне избягват от нас
най-остроумните силогизми и формули понеже
до нас зад стръмните влажни стени
тъкмо простира току-що изпаното
мокро тежко
пране
медената слугиня на заместник ректора

ГРОБНИЦА

и ето че се събрахме заедно цялото семейство
когато гробарите пресякоха
несигурния лъч зад последния от нас
пак се срещнахме като едно време
борсови игри
возене на файтони
неделни балове в крайкрадския клуб
лежим на твърдия под
под мраморна чаша
натежала от опадали листа и дъжд
но все пак сме в прилична компания
отдясно е захарният магнат
отляво е оперният тенор
не чуваме как тече водата и шуми вятърът но
понякога в потайна нощна доба трепваме
когато младежта запее безгрижна песен
късно на връщане от танците
в работническите предградия